

Lesing 6

Trofeehantering

Opgestel deur: Nico van Rooyen

Jagtrofee vorm 'n integrale deel van die jagbedryf en die behoorlike en effektiewe hantering daarvan kan nie genoeg beklemtoon word nie. Dit is vir elke wildboer wat daaraan dink om jag as benuttingsvorm van sy oortollige wild te gebruik, noodsaaklik om hom deeglik te vergewis van die tegnieke wat aan die slag, bewerking en hantering van jagtrofee verbonde is. Persoonlike toesig oor hierdie aktiwiteite is die enigste wyse om goeie resultate te verseker. Die slaggeriewe op 'n wildplaas en die wyse waarop 'n kliënt se trofee hanteer word, kan grootliks daartoe bydra dat 'n onderneming professioneel vertoon. Die wildboer se verantwoordelikhede eindig nie wanneer die kliënt 'n goeie trofee geskiet het nie. Die jagter het in daardie stadium basies bereik wat hy in die jag vir hom ten doel gestel het. Al wat hy met hom saam terug neem, behalwe die foto's en herinnering, is sy trofee wat altyd as bewys van sy suksesvolle jag sal dien. Hierdie trofee is dus 'n baie belangrike besitting vir die jagter en sy volgende doel sal wees om dit in die een of ander gemonteerde of verwerkte vorm by sy versameling te voeg.

Daar rus dus 'n groot verantwoordelikheid op die wildboer om toe te sien dat hierdie trofee korrek behandel en hanteer word om dit vir die taksidermis moontlik te maak om hulle in kunswerke te omskep, waarop die eienaar met reg trots kan wees. Tree daar 'n fout by die behandeling van so 'n rou trofee in, kan geen taksidermis dit meer red nie en is dit nutteloos vir die jagter. Dit het eindelose nadelige gevolge vir enige jagonderneming.

SLAGGERIEWE

Doeltreffende slaggeriewe is uiters belangrik vir die behoorlike hantering van jagtrofee. Die trofee kan in die veld selfs in primitiewe omstandighede doeltreffend bewerk word indien 'n mens weet hoe om dit te doen. Op 'n wildplaas wat reeds slaggeriewe het, is dit gelukkig maklik om die geriewe teen geringe addisionele koste so te omskep dat trofee in gunstige, gerieflike toestande op 'n professionele wyse hanteer kan word.

Dit moet reeds tydens die beplanning van sulke geriewe in gedagte gehou word dat die kliënt in een of ander stadium tydens sy safari by die slaggeriewe sal aandoen. Daar is weinig dinge op 'n wildplaaas wat so 'n swak indruk skep as swak slaggeriewe. Behoorlike skoon slaggeriewe gee onmiddellik aan die kliënt 'n groot mate van gemoedsrus. Hy is dan reeds vol vertroue dat sy trofee behoorlik bewerk sal word.

Indien die slaggeriewe nog beplan moet word, is dit raadsaam om ten opsigte van die hantering van jagtrofee vir drie aspekte voorsiening te maak, naamlik 'n soutput vir velle, droogbalke en 'n pakkamer vir droë trofee. Indien 'n wildboer reeds oor slaggeriewe beskik maar nie vir boenoemde voorsiening gemaak het nie, kan 'n aanpassing met min moeite en geringe addisionele koste daarvoor gemaak word.

Soutput

'n Soutput se blad *moet* teen 'n helling van ongeveer vyf grade gegiet word, met 'n wegvloeivoortjie vir nattigheid. Dit bewerkstellig behoorlike dreinerings van die velle terwyl dit in die sout lê en voorkom dat plasie bloederige water, wat deur die sout uit die velle getrek word, op die velle opdam en bakteriologiese beskadiging veroorsaak.

Indien u nie hiervoor voorsiening gemaak het nie, kan 'n soutblad baie maklik van hout gemaak word, en in een hoek van die slagkamer geplaas word. So 'n blad word uit planke wat teen mekaar pas, gemaak en moet groter wees as die grootste vel wat redelik dikwels hanteer sal word. Dit word op 'n raamwerk van swaarder hout gemonteer teen 'n helling van vyf grade. Gebruik geelkoperskroewe vir die aanmekeerhegting van die hout. Maak seker dat die skroewe nie net bloot met geelkoper geplatteer is nie, want dan sal dit nes spykers afroes en die konstruksie sal uitmekaar val.

Droogbalke

Yster laat roesmerke op velle en dit is dus noodsaaklik dat alle droogbalke waaroor nat velle gedroog sal word, van hout moet wees. Moet egter onder geen omstandighede 'n vel oor 'n paal wat met kreosoot of teer behandel is, hang nie. Rou bloekompale maak ideale droogbalke. Die pale kan in die mure van 'n droogkamer op 'n gerieflike hoogte ingebou word, of van houtpote voorsien word. Maak egter weer eens seker dat die vashegting met roesvrye materiaal geskied. 'n Droogbalk met spykers en boutte wat roes, kan onherstelbare roesvlekke op die velle agterlaat. Balke wat weerskante op leë oliekonkas geplaas word, skep ook 'n risiko. Die konkas roes baie gou as gevolg van die sout en nattigheid en bederf die velle dan met roesvlekke sodra dit daarteen raak. 'n Droogkamer moet ook goed geventileer wees.

Pakkamer

'n Toesluitbare pakkamer wat roof- en knaagdierbestand is en met houtrakke toegerus is, is van die allergrootste belang. Dit moet altyd droog wees binnekant, want enige nattigheid sal die velle bedref. Ten einde dubbel seker te maak dat knaagdiere nie die velle beskadig nie, kan rottegif permanent op 'n veilige plek buite bereik van kindes en troeteldiere in die pakkamer gehou word. Insekte, rotte en toordokters is die grootste vyande by die berging van rou jagtrofee. Toordokters hou 'n gevaar in omdat items soos duikerhorings, hiënasterte, wildebeessterte, die punte van olifantslurpe en allerlei ander dele van diereprodukte gesogte preparate en items vir die towerkuns en medisyne is.

DIE SLAG EN BEWERKING VAN JAGTROFEE

Materiaal en toerusting benodig

- Geskikte slagmesse van goeie staal. 'n Skerppuntmes is nuttig vir die slag van kopvelle en pote.
- Goeie slypstene.
- Plaatjies van aluminium of sink om trofee mee te merk. Sterk lyn of draad vir die vashegting van die plaatjies.
- Sout van goeie gehalte. Fynsout is die beste, maar eerstegraad growwe sout kan ook gebruik word. Moet egter onder geen omstandighede vuil veesout gebruik nie.
- Insekmiddels vir die behandeling van velle teen insekte (sien later).

Algemene wenke vir die voorafhantering van trofee

- Moedig 'n oningeligte kliënt aan om 'n dier op die bald of direk agter die blad te skiet. Koeëlgate in die nek van kleiner diere rig gewoonlik aansienlike skade aan en is moeilik herstelbaar. Klein soogdiere moet beslis agter die blad geskiet word, indien die kliënt nie oor 'n kleinkalibergeweer beskik nie. So 'n skoot sal die minste skade vir trofeedoeleindes aanrig.
- Gee die kliënt altyd geleentheid om behoorlik foto's van die dier wat hy geskiet het, te neem. Dit blyk baie belangrik vir enige trofeejagter te wees. Moet egter nie die proses onnodig uitrek in warm toestande nie, want dit kan meebring dat die vel bederf.
- Velle moet so gou moontlik nadat die dier dood is, afgeslag word. Ontbinding begin dadelik intree nadat die dier dood is. Diere wat in die middag of laat in die aand geskiet word, mag onder geen omstandighede tot die volgende oggend ongeslag gelaat word nie. Moet ook nie lank met 'n dier agter op 'n bakkie in die veld rondry nie. Dit is dus raadsaam om sout saam te neem indien so 'n moontlikheid bestaan. Weersomstandighede moet ook hier in ag geneem word. In warm toestande, gewoonlik in die somer, moet 'n karkas dadelik in die koelte kom, die binnegoed verwyder word en die karkas moet binne 'n halfuur afgeslag word. In koue toestande, soos gedurende die winter, en as die dier se binnegoed verwyder is, is daar nog 'n paar uur speling. Onthou egter altyd dat die vel en hare van 'n trofee bederf lank voordat die vleis enige tekens van bederwing toon.
- Verwyder die binnegoed van 'n dier onmiddellik nadat dit geskiet is om te verhoed dat dit opblaas en maagsap deur die sisteem pers. Maagsap wat die haarwortels bereik, sal haarverlies bespoedig.
- Moenie 'n dier wat in 'n berggebied geskiet is, berg af of oor klippe of gruis sleep nie. Indien dit noodsaaklik is om 'n trofee te sleep, moet dit op 'n seil of op sakke geplaas word sodat rotse en gruis nie die hare aan die onderkant beskadig nie. Moet geen dier wat as 'n jagtrofee geskiet is sonder hierdie voorsorg sleep nie, want selfs op gelyk grond sal die hare op die skouers gou deur slepery beskadig word.
- Baie jagtrofee word gedurende die laaiproses beskadig. Swaar diere moet uiters versigtig op 'n bakkie gelaai word. Die hare aan die onderkant skaaf maklik af wanneer die karkas oor die rand van die bak getrek word. Indien die kliënt 'n skouermontering van so 'n trofee wil laat doen, is dit raadsaam om toe te sien dat ten minste die nek en skouers van die trofee ongeskonde oor die rand van die bak gelig word.
- Moenie die dier op die kaal metaalbak of swart rubbermatte wat warm gebak is deur die son, laai nie. Plaas eers 'n seil, sakke of blaarryke takke daarop om die karkas van die bak af weg te hou.
- Maak seker dat daar nie dele van die karkas is wat teen die bak kan skaaf nie. 'n Trofeejagter sal nie gelukkig voel indien 'n sentimeter van sy rooibokhoring se punt afskaaf tydens die vervoer van so 'n dier nie.
- Bedek die dier met blaarryke takke nadat dit gelaai is sodat dit teen die son en oormatige hitte beskerm is terwyl dit na die slaggeriewe vervoer word.

Groter soogdiere

Plat lyfvelle

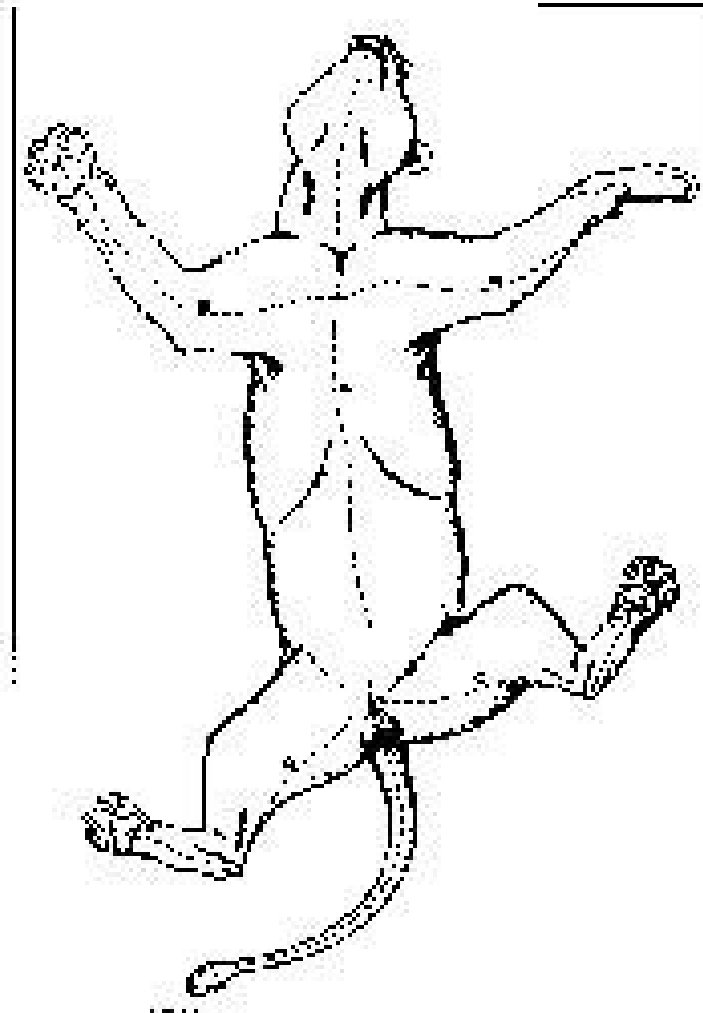
Bepaal eerstens wat die kliënt verlang en maak seker dat daar geen misverstand bestaan oor presies wat hy met sy trofee gedoen wil hê nie. Onthou, verkeerde snitte kan nie weer reggestel word nie. Eers nadat duidelikheid hieroor gekry is, kan daar met die slagwerk begin word.

Die slag van 'n trofee vir die doel van 'n plat lyfvel geskied wanneer die kliënt nie 'n skouermontering of 'n matmontering (kop aan vel, soos by katte en ander roofdiere) verlang nie, maar die vel slegs wil laat looi vir 'n vloerbedekking of dergelike doel.

Hierdie metode berus op die gewone slagproses wat op enige plaas toegepas word en behoort aan die meeste wildboere bekend te wees. Daar is egter enkele variasies na gelang van die spesie wat afgeslag word.

Katte en ander roofdiere

Skets Trofeeslag 1

Figuur 78. Die gewone slag op 'n plat lyfvel afgeslag en ander roofdiere

Snitte

Lê die dier op sy rug in die koelte neer. Maak snit A soos in die skets aangedui. Begin by die voortande in die middel van die onderkant van die nek oor die middel van die borskas, oor die pens tot by die punt van die stert.

Snitte B en C by die voor- en agterbene begin in die middel, onder die pote tussen die voorkant van die kussing en die tone. Dit verdeel die kussings in twee al langs die agterkant van die voor- en agterbene tot by die eerste gewrigte van waar dit stelselmatig na die binnekant van die bene gaan tot waar snitte B regoor mekaar op die bors en snitte C regoor mekaar net voor die skrotum tussen die agterbene by snit A aansluit. Hierdie snitwyse is noodsaaklik om 'n simmetriese vel te bewerkstellig nadat dit gelooi is.

Afslagproses

Slag die vel vanaf snitte A, B en C so noukeurig moontlik af. Wees versigtig om nie gate in die vel te sny nie, en sorg dat vet en vleis nie aan die vel gelaat word nie.

Die pote van hierdie diersoorte vorm 'n belangrike deel van die vel en moet dus sorgvuldig uitgeslag word. Dop die vel om terwyl die poot afgeslag word. Slag elke toon versigtig uit en sny tot waar die laaste toonbeentjie by die nael aansluit.(sien later).

Begin die kop by snit A afslag. Sny die lippe teen die tandvleise los. Sny ook die neuskraakeen en die ooglede aan die binnekante los. Sny die oorkraakbeen en die ooglede aan die binnekante los. Sny die oorkraakbeen af waar dit aan die skedel vasgeheg is.

Nadat die vel van die karkas losgesny is, moet alle vleis en vet wat nog aan die binnekant van die vel voorkom, verwyder word. Slag die weefsel uit die kussinkies onder die pote. Slag die vel rondom die naelbasisse mooi los, maar moenie die naels verwyder nie.

Slag die binneweefsel van die lippe los van die buitevel, maar moet dit nie verwyder nie. Moet egter nie by die bolip te diep sny sodat die haarwortels van die baarde afgesny word nie. Indien dit gebeur, sal die baarde uitval. Maak snitte deur die vet en spierweefsel tussen die rye haarwortels. Verwyder alle los vet en weefsel sodat slegs die haarwortels ongeskonde agtergelaat word. Nou eers kan sout behoorlik hier binnedring en so verhoed dat die baarde later uitval.

Verdeel die ore deur die vleis by die oorbasis van die buitevel weg te slag tot die kraakbeen bereik is. Slag nou tussen die kraakbeen en die buite-oorvel in deur die oor voortdurend om te dop totdat die randjie van die oor bereik is. Die buitevel en kraakbeen van katte se ore kan nie soos by wildsbokke van mekaar geskei word deur van 'n geskikte stuk gereedskap (sien later) gebruik te maak nie, en moet letterlik tot by die rand losgeslag word.

Verdeel die neuskraakbeen in die helfte tussen die neusgate.Slag die kraakbeen van die buitevel af los tot by die rand van die neusgate. Verwyder alle los vet en vleis.

Bontkwaggas

Snitte

Maak snit A net soos by katte en ander roofdiere. Sny die poot in die gewrig af. Maak snitte B en C by die voor- en agterbene langs die binnekante van die bene af tot waar snitte C regoor mekaar tussen die agterbene, by snit A aansluit.

Afslagproses

Slag die vel vanaf sitte A, B en C net soos by katte en ander roofdiere af, behalwe dat daar by bontkwaggas nie pote is wat afgeslag moet word nie.

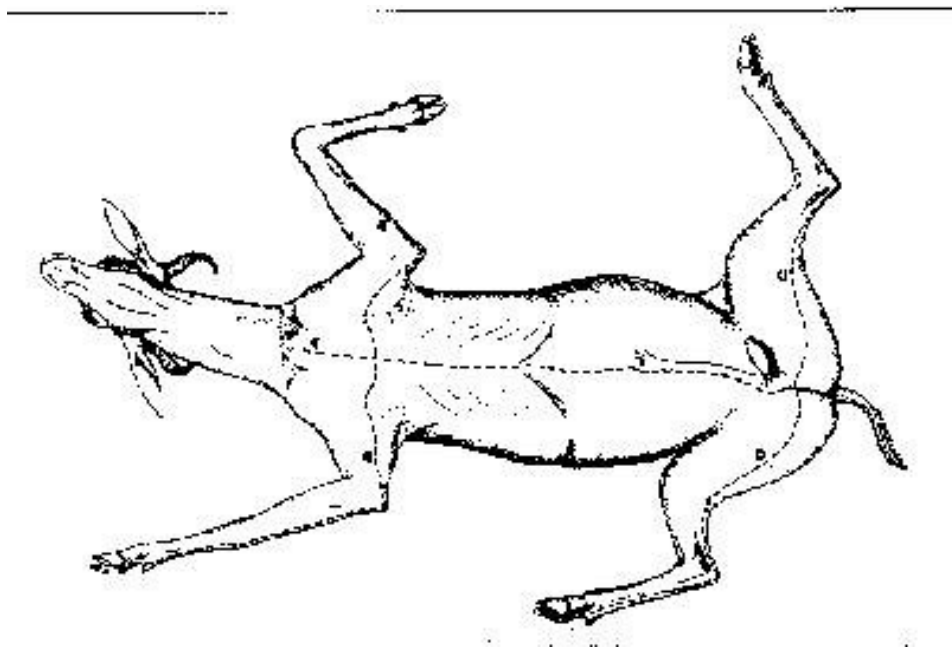
Slag die kop net soos by katte en roofdiere af behalwe dat daar nie baarde is wat spesiale sorg verg nie.

By bontkwaggas moet die laag vet onder die maanhaar altyd tot teen die vel verwyder word. Hoewel hierdie 40 mm breë strook vet nie opmerklik is by pas geslagte velle nie, is dit in alle gevalle by bontkwaggas teenwoordig. Wanneer die vel droog en die vet nie verwyder is nie, sal dit as 'n opmerklike geel vetstreep vertoon. Wanneer dit sigbaar is, is dit reeds te laat om iets daaraan te doen en die maanhare sal tydens die looiproses uitval omdat daar nie behoorlike soutpenetrasie plaasgevind het nie.

Die sterte van bontkwaggas moet met groter sorg as dié van ander diersoorte afgeslag word. Die vel na die punt van die stert toe skeur maklik, wat 'n verlies van die kwas of 'n gedeelte daarvan veroorsaak. Die stert moet ook behoorlik tot by die punt uitgeslag word. Indien dit nie gedoen word nie, sal die lang hare van die stert tydens die looiproses uitval.

Wildsbokke en ander diersoorte

Skets Trofeeslag 2

Snitte

Sny die kop agter die ore af. Sny die pote af. Maak snit A net soos by katte en ander roofdiere behalwe dat die kop hier verwyder word.

Maak snitte B en C by die voor- en agterbene net soos by dié van bontkwaggas.

Afslagproses

Net soos by bontkwaggas, behalwe dat hier nie 'n kop is om af te slag nie.

Alle plat lyfvelle

Merk die vel nou met 'n nommer- of naamplaatjie van aluminium, sink of vlekvrige staal. Heg die plaatjie direk langs die basis van die stert vas.

Deur die velle nou reeds te merk, word moontlike verwarring voorkom en die kliënt is verseker van die trofee wat deur hom geskiet is.

Souting

Was die vel met koue water om alle bloed en vuiligheid te verwyder. Hang ongeveer 'n halfuur oor 'n houtbalk in die koelte sodat die oortollige water afdrup. Moet die vel egter nie 'n winddroë lagie aan die binnekant laat ontwikkel nie, want dit sal verhoed dat die sout penetreer.

Bedek 'n gebied groter as die oppervlakte van die vel op die soutput se blad met 'n 10-mm-laag sout. Lê die vel met die haarkant na onder op die laag sout neer en trek dit behoorlik oop. Maak seker dat al die rande van die vel wat geneig is om in dié stadium om te krul, oopgevou word. Vryf sout met die hande deeglik in die vel in sodat alle dele van die oppervlakte van die vel bereik word. Vryf die kante wat omvou met sout oop, en vryf sout goed in alle dele in, veral by die kop en pote. Daar moet dus geen deel wees waar die rou vel aan mekaarvaskleef, soutpenetrasie verhoed en gevolglik haarverlies aan die buitekant veroorsaak. Bedek die hele veloppervlak met 'n laag sout van 10-20 mm dik. Indien meer as een vel op dieselfde dag gesout word, kan die volgende vel of velle, een op 'n slag, en met die haarkant na onder bo-op die soutlaag van die vorige vel gestapel word. Moet sout nooit meer as twee maal gebruik nie en gooi ou sout liewers weg.

Aangesien sout enige rou vel kwalik dieper as 5 mm kan binnedring, moet spesiale voorsorg by die insouting van dik velle getref word om te verseker dat die sout die haarwortels bereik en 'n behoorlike preservering bewerkstellig. Die maklikste metode hiervoor is om dik velle op 'n gelyk oppervlakte te lê, en met 'n skerp mes oorlangsnye ongeveer 10 mm uit mekaar oor die vleiskant van die vel te maak. Hierdie snye moet die vel ten minste twee derdes binnedring. Let egter daarop dat velle nie oor die hele oppervlakte ewe dik is nie en dus nie orals hierdie voorsorg verg nie. Kerf dus slegs die dik dele van die vel en verseker dat die snitte nie per ongeluk regdeur die vel gaan nie. By sommige wildsboksoorte, soos gemsbok- en elandbulle, is daar 'n uitermate dik vel oor die skof wat hierdie voorsorg noodsaak. Kameelperd-, seekoei- en renostervelle moet feitlik in hul geheel gekerf word om soutpenetrasie te bewerkstellig en die verlies van hare of die epidermis te voorkom.

Droogmaakproses

Laat die vel 12 tot 24 uur in die sout lê. Skud dan alle sout af en hang die vel oor 'n houtbalk in die koelte in 'n goed geventileerde plek om te droog.

Let daarop dat volstruis- en krokodil velle nie gedroog moet word nie, maar die looier in 'n nat, gepekelde toestand moet bereik. Dit word bewerkstellig deur sodanige velle van 'n vars laag sout te voorsien, toe te vou en stewig toe te rol. Plaas die vel in 'n nat, skoon goiingsak wat klam gehou en op 'n koel plek gebêre moet word. Hierdie tipes velle

moet weekliks oopgemaak, afgewas, met vars, nuwe sout gesout word en weer in 'n nat sak gebêre word. Die velle moet slegs klam en koel bly, nie papnat gehou word nie.

Let ook daarop dat velle met spesiale sorg in 'n tropiese klimaat, of ten tye van aanhoudende nat weer gedurende die somermaande, drooggemaak moet word. In sulke toestande sal velle gedurende die dag droog word, maar gedurende die nag weer papnat word as gevolg van die hoë lugvogtigheid en die higoskopiese eienskappe van sout. Dit hou die gevaar in dat bakterieë selfs in dié sout toestand skade aan die vel kan aanrig. Die grootste gevaar in hierdie toestande is 'n pienk fungus wat op 'n vel kan begin groei en dit ruïneer.

Ten einde hierdie probleem die hoof te bied, word allerlei resepte aanbeveel van chemikalieë wat by die sout gevoeg kan word om dit te voorkom. Wanneer 'n mens egter met chemikalieë begin eksperimenteer en nie 'n grondige kennis daarvan het nie, hou dit 'n groter gevaar in as deur dit nie te gebruik nie. Daar bestaan geen kitsoplossing vir die probleem nie en talle jagtrofee gaan jaarliks tydens nat weer en in tropiese klimaatstoestande as gevolg van swak behandeling verlore.

Die mees effektiewe oplossing vir die probleem is om te poog om die vel so spoedig moontlik droog te kry en dit dan in 'n droë plek te berg. Hang dus die velle bedags uit, maar bedek hulle snags met 'n seil of bêre hulle binnenshuis weg van enige vog af. Herhaal die proses totdat die velle droog is. Bêre dit nou in 'n droë plek. 'n Buikiekamer sal nie hiervoor geskik wees nie tensy dit goed seël en vog onthou. Om die lug uit te droog en die droogproses te bespoedig, kan 'n verwarmers in 'n vertrek aangeskakel word, of 'n vuur kan eenkant, weg van die velle af, gemaak word.

Voordat die vel heeltemal droog is, moet dit opgevou word om voumerke te kry sodat die vel nie kraak wanneer dit in 'n droë vel vou nie, want dit kraak en word beskadig. Plaas die nat vel met die haarkant na bo en vou die snykante na die middel toe sodat dit in die middel oor die lengte gevou word. Groot velle kan nog een keer in die middel oor die lengte gevou word. Trap elke vou goed met die voet plat sodat dit 'n netjiese plat vou vorm. Begin nou by die kop en nekdeel en vou die vel in die breedte op tot die verlangde grootte. Trap die voue weer goed plat. Die resultaat is 'n netjies gevoude vel, met hare aan die binnekant waar dit beskerm is teen skawing tydens vervoer. Die naam- of nommerplaatjie behoort aan die buitekant van die gevoude vel sigbaar te wees. Die vel kan nou weer oopgevou word om dit goed te laat droog.

Berging

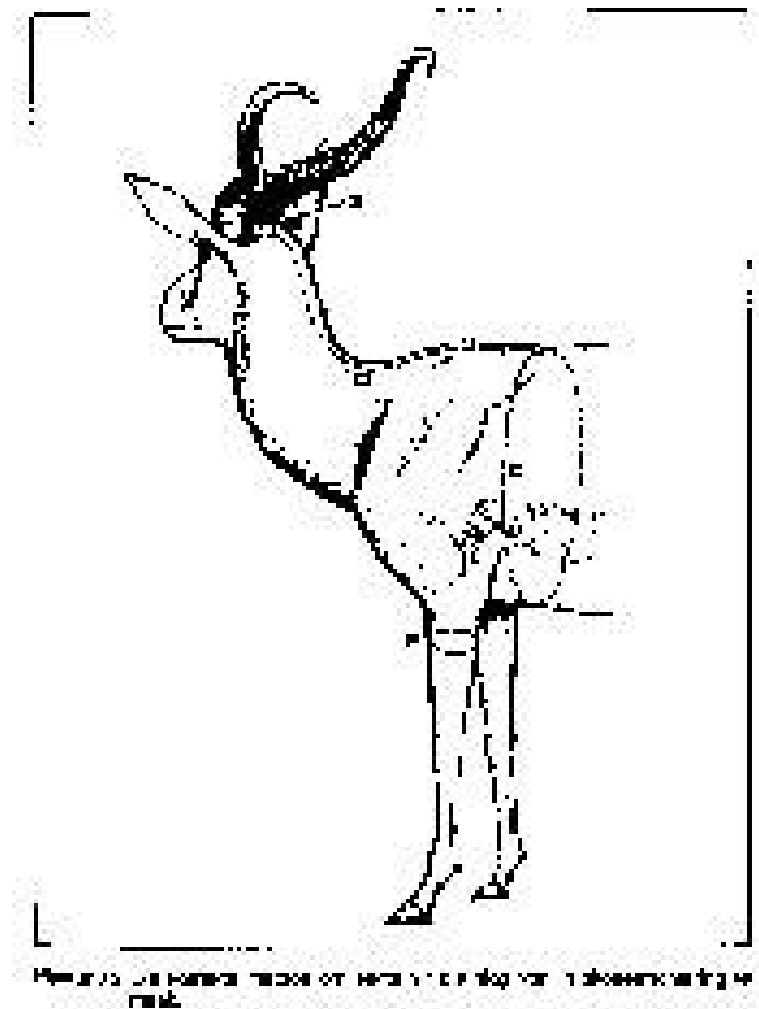
Sprinkle gifpoeier oor beide oppervlaktes van die vel. Vou die vel op dieselfe merke op en berê dit in 'n geskikte pakkamer in droë toestande weg van honde, rotte en insekte af.

Skouermonterings

Die afslag en bewerking van 'n kopvel (masker) vir 'n skouermontering verg meer aandag en vernuf as dié van 'n gewone lyfvel. Kopvelle is meestal onvervangbaar, vorm die belangrikste deel van skouermontering en moet dus korrek hanteer word om dit vir 'n montering te kan gebruik.

Daar moet voorsorg getref word dat die wildsbok se keel nie afgesny word nie, en wanneer die binnegoed verwyder word, dat die snit oor die pensdeel nie te ver verleng word dat dit tussen die voorbene verby strek en sodoende die kopvel beskadig nie.

Skets Trofeeslag 3

Snitte

Maak hoofsnitte D, E en F aangedui. In die geval van diersoorte met maanhare soos bontkwaggas en swartwitpense, moet snit D direk langs die maanhaar gemaak word. Indien dit in die maanhaar gemaak word, verhoed dit dat dit netjies toegewerk kan word wanneer dit gemonteer word. Daar moet ook sorg gedra word dat snit D by diersoorte sonder maanhare of merke wat die middellyn bo-op die nek aandui, presies in die middel langs die bokant van die nek af gemaak word. Snit D vorm 'n "V" bo-op die kop na elke horingbasis toe, waarna snit G rondom die horings gemaak word om die vel en horings presies van mekaar te skei. Maak dus seker dat hierdie snit gemaak word presies waar die vel en die horings mekaar ontmoet.

By renosters, seekoeie en die varktipes moet hoofsnit D verkieslik onder die nek gemaak word sodat dit die onderlip in twee verdeel. Die snit kan wel by hierdie diere ook bo-op die nek gemaak word, maar praktiese probleme kan dan

ondervind word om die kopvel oor die horing van die renoster te kry, of om dit van die skedel van 'n vlakvarkbeer met groot tande te verwyder.

Afslagoproses

Begin die vel afslag vanaf die punt waar snit D en E mekaar bo-op die skouer ontmoet. Die voorbene word nou tot by snit F uitgeslag, en uitgetrek. Slag nou die skouers en nek uit. Maak seker dat so min vet en vleis as moontlik aan die vel agterbly. Sny die ore se kraakbeen teenaan die skedel af. Hiervandaan moet daar baie versigtig te werk gegaan word. Sny die ooglede aan die binnekant los en slag die vel versigtig om die horings los. Dop die vel om terwyl die gesig afgeslag word en sny die lippe aan die binnekant teenaan die tandvleis los. Sny die neuskraakbeen af waar dit aan die been vasgeheg is. Die kopvel behoort nou los te wees, maar indien dit nie is nie, kyk waar dit nog vas is en slag dit daar los. Verwyder alle los vet en vleis van die vel. Plaas die vel op 'n tafel of enige skoon plek, want nou begin die meer tydrawende en belangrikste deel van die slagproses.

Lippe: Nadat die kopvel van die dier verwyder is, vorm die lippe 'n dik, geslote deel tot waar dit teen die tandvleise losgesny is. Dit verhoed soutpenetrasie en bewerkstellig gevolglik haarverlies aan die buitekant.

Om dit te verhoed, moet die binnelipvel van die buitevel losgeslag word tot by die rand van die lip, soos vir katte en ander roofdiere onder "Plat lyfvelle".

Neus: Slag die neus af soos vir katte en roofdiere onder "Plat lyfvelle" beskryf is.

Ore: Die ore moet omgedop word deur op dieselfde wyse te werk te gaan soos vir katte en ander roofdiere onder "Platlyfvelle" beskryf is.

Slag eers die vleis aan die oorbasisse van die buitevel weg en gaan voort totdat die oor bereik word by the punt waar slegs die buite-oorvel en kraakbeen aan mekaar vas is. Hiervandaan kan die kraakbeen en buite oorvel van mekaar geskei deur middel van 'n vinger, 'n ou skroewedraaier, die agterkant van 'n lepel of deur dit van mekaar los te slag tot by die punt van die oor, wat ook al die maklikste sal wees. Skei die buite-oorvel en kraakbeen tot op die rand en tot in die punt, trek dan aan die kraakbeen en dop die oor sodoende om. Nadat die ore omgedop is, moet die rante nagegaan word en behoorlik tot op die kant van die oor losgeslag word. Moet egter niks van die kraakbeen by die oorbasis afsny nie. Nou is die kopvel gereed om gesout te word.

Merk

In hierdie stadium moet die kopvel reeds 'n nommer- of naamplaatjie gemerk word sodat die trofee nie met dié van 'n ander kliënt verwar kan word nie. Heg die plaatjie vas waar snit E oor die borsbeen gegaan het, met ander woorde tussen die voorbene aan die rand van die vel.

Souting

Was die kopvel eerstens op dieselfde wyse as wat by plat lyfvelle beskryf is sodat die bloed en alle vuiligheid ewerwyder word. Maak seker dat alle bloed deeglik uit die hare gewas word. Nadat die water afgedrup het, word die velle op dieselfde wyse as by plat lyfvelle gesout en verder behandel. Vryf die sout deeglik in en maak seker dat alle dele bereik word, veral by die lippe, neus en ore. Maak seker dat die kante van die nat vel wat geneig is om toe te vou, oopgevou en behoorlik gesout word. Droog, vou en berg hierdie velle nou net soos vir plat lyfvelle beskryf is.

Volmonterings

Die afslag van velle vir volmeterings verskil in 'n mate van die afslag van plat velle omdat dit by volmonterings altyd in gedagte gehou moet word dat so min moontlik snitte by die voltooide montering sigbaar moet wees. Daar mag ook geen deel van die vel verwyder of afgesny word nie.

Snitte

Lê die dier op sy rug neer en maak hoofsnit A vanaf die punt van die borsbeen al langs die penis en skrotum verby, tot by die punt van die stert. Slegs by die katsoorte en ander roofdiere word hierdie snit soos by die afslag van plat lyfvelle verleng deur die middel van die onderkant van die nek tot deur die middel van die onderlip.

Snitte B en C begin hier by die basis van die kloutjies aan die agterkant van die poot. Volg nou die agterkant van die been tot by die hak en polsgewrig, en swaai dan stelselmatig na die binnekant aan die been sodat die snitte regoor mekaar by snit A aansluit. By katte en ander roofdiere word snitte B en C gemaak net soos dié wat onder "plat lyfvelle" bespreek is.

By alle diere met horings moet daar ook 'n snit D gemaak word op 'n soortgelyke wyse as wat vir skouermonterings beskryf is. Die snit kan vanaf die "V" by die basis van die horings op die agterkop slegs ver genoeg langs die bokant van die nek verleng word totdat dit moontlik is om die kop met die horings, nadat die kop afgeslag is, deur hierdie snit in die vel te verwyder. Dit hoef dus nie noodwendig so lank soos by skouermonterings gemaak te word nie.

Afslagproses

Die afslagproses geskied op dieselfde wyse as by plat lyfvelle en kopvelle gekombineerd. Die kloue van roofdiere word uitgeslag soos wat by plat lyfvelle beskryf is. Sien ook die gedeelte oor die afslag van pote vir die behoorlike hantering van kloue en hoewe.

Merk

Merk die vel in hierdie stadium soos by plat lyfvelle (direk langs die stert) vir latere identifikasies.

Souting

Was die vel behoorlik in koue water, laat dit goed afdrup in die koelte en sout dit net soos in die geval van plat velle in. Droog, vou en berg die vel nou soos by plat velle beskryf is.

Matmonterings

n Matmontering, of “rug mount” soos dit op Engels bekend staan, is ‘n algemene montering van slegs die kop van die dier - met die bek oop - vas aan die res van die vel. Die vel word gelooi en dat in sy geheel op ‘n kleurvilt van die kliënt se keuse gemonteer.

Vir hierdie soort montering by katte en ander roofdiere word die vel net soos vir ‘n plat lyfvel afgeslag. Die kop word in hierdie geval ook afgeslag soos onder “Platlyfvel afgeslag” beskryf is. By die afslag van die oë, ore, lippe en neus moet dieselfde sorg as by plat lyfvelle en skouermonterings gedra word.

Let egter veral op die noukeurige versorging van die binnekant van die bolip waar die haarwortels van die snorbaarde aan die binnekant van die vel voorkom.

Dié velle word op dieselfde wyse as plat lyfvelle gemerk, gesout, gedroog en geberg.

Moenie die skedels laat verlore raak nie. Hanteer die skedels soos in “Skoonmaak van skedels” beskryf word en bêre hulle op ‘n veilige plek.

Die behandeling van horings en skedels

Die behandeling en versorging van horings en skedels verg baie meer aandag en sorg as wat die meeste mense dink.

Alle skedels moet deeglik skoongemaak word. Die normale gebruik is om ‘n stuk van die skedel af te saag en die res dan in ‘n pot of ander houer te kook totdat die vleis van die bene afval. Teen hierdie tyd disintegreer die been egter reeds, en die skedel val uitmekaar wanneer dit skoongemaak word. Dit is ‘n verkeerde manier wat ‘n mens baie hoofbrekens sal besorg.

Dit word aanbeveel dat die skedel nooit gesaag word nie. Verwyder slegs die onderkaak en maak die hele bodeel van die skedel op so ‘n wyse skoon dat geen deel daarvan verlore gaan nie; selfs nie eens die tande nie. Deur hierdie mate van sorg aan die dag te lê, leer persone in ‘n onderneming die gewoonte aan om skedels nie te beskadig nie. Dit is van onskatbare waarde wanneer jagters uit sommige van die Europese volke as kliënte hanteer word. Die Europeërs heg baie waarde aan slegs ‘n horingmontering op ‘n skild. Deur die skedel in sy geheel te bewaar, sal die langneusmontering, volskedelmontering (waarvan nie eens ‘n tand verlore is nie) of gewone kortgesnyde montering almal moontlik wees. Bewaar die siel van daardie persoon wat die skedel van ‘n trofee van ‘n Europese kliënt beskadig, want hy gaan groot probleme in die gesig staar en baie kritiek moet verduur.

Deur die skedel in sy geheel te bewaar, word die taak van die taksidermis by die versorging van ‘n skouermontering ook vergemaklik. Elke taksidermis sny die skedel vir ‘n skouermontering teen ‘n ander hoek en sal verkies dat hy die hele skedel vir die doel ontvang sodat hy dit self kan sny.

Merk van horings

Merk die horings onmiddellik nadat die vel verwyder is en voordat die skoonmaakproses begin. By sommige wildsboksoorte kan die merkplaatjie met sukses aan die horing vasgemaak word sonder dat dit na die punt sal afskuif. By ander soorte soos steenbokke, wildebeeste en buffels is dit onmoontlik om ‘n plaatjie behoorlik om die horing vas te heg. By hierdie soorte moet die plaatjie verkieslik op ‘n geskikte plek aan die skedel vasgeheg word.

Skoonmaak van skedels

Sny alle vleis wat moontlik verwyder kan word, van die skedel af weg, en verwyder dan die tong. Verwyder ook nog reeds die onderkaak, behalwe in die geval van kat-en ander roofdierskedels. Die harsings moet in hierdie stadium ook reeds verwyder word deur dit goed met 'n stok deur die rugmurgopening (foramen magnum) te roer. Gooi water in en roer weer gou. Krap dan die los harsings uit. Tap weer water in, roer weer goed en skud die harsings deur die opening uit. Die breinholte kan baie effektief op hierdie wyse skoongemaak word. Dit is belangrik dat die harsings nou reeds verwyder word, want dit bevat baie vet wat in die been intrek wanneer dit later gekook word.

Plaas die skedel gedeelte nou in 'n plastiek emmer, of 'n ander soort houer wat nie kan roes nie, en vul dit met koue water. Die water sal gedurende die eerste dag die meeste bloed uit die skedel trek. Vervang die water ná die eerste dag met skoon water en laat die skedel 'n aantal dae daarin lê.

Die tydperk sal bepaal word deur die temperatuur in daardie stadium; warm weer sal die proses versnel. Laat die vleis as 't ware in 'n mate ontbind. Sodra 'n sekere mate van ontbinding ingetree het, kan die skedel vlugtig gekook word, maar net totdat die vleis van die been begin los kom. Let daarop dat skedels nie te lank gekook moet word nie. Deur op hierdie wyse te werk te gaan, word daar verseker dat geen bloed in die been intrek nie, en dat die skedel dus mooi wit sal bleik.

Maak seker dat die houer waarin die skedels gekook word voor elke gebruik behoorlik skoongemaak word. Vuiligheid en roes vlek die been. Maak ook seker dat die vlamme nie aan die horings oor die kant van die pot raak nie dit kan rampspoedig wees.

Indien 'n mooi, wit been verlang word, moet 'n koppie "Sodium perborate" per tien liter water gebruik word wanneer die skedels kook. Dit is in 45kg-sakkies van die meeste groothandelaars in chemiese produkte verkrygbaar. Dit is egter van die allergrootse belang dat die skedels nie te lank gekook word nie, aangesien 'n te lang kooktyd die been sal verbrokkel, veral by jong diere. Dit laat ook die tande van roofdiere uitmekaar bars en beskadig die horingbasisse van onvolwasse diere.

Verwydering van die horingdoppe

Ná die kookproses behoort dit moontlik te wees om die horingdoppe van koedoes, gemsbokke, blesbokke, swarwitpense en njala met gemak van die pitte te verwyder deur die horingdoppe versigtig in 'n lap in 'n skroef vas te knyp en los te wikkel. Saag die pitte nou op 'n gerieflike lengte korter sodat die horing nog met gemak in posisie vasgesit kan word. Ongeveer 'n derde van die pit moet aan die skedel gelaat word. Hierdie proses is nie noodsaaklik nie, tensy 'n mens die direkte verskeping van kliënte se trofee self hanteer, of dit later vir versending aan die taksidermis moet verpak. 'n Wildboer of jagondernemer moet dit dus nie oorweeg tensy dit onder sy toesig kan geskied nie, want daar is allerlei risiko's daaraan verbonde soos:

- Horingdoppe kan deurmekaar raak.
- Horings kan in die skroef beskadig word.
- Horingdoppe kan krimp en nie weer op die pitte pas indien die doppe nie binne 'n paar uur weer op hul eie pitte teruggeplaas word en daar deurentyd daarop gelet word dat hulle in posisie bly nie. Horingdoppe moet dus nie los van hul pitte droog word nie.
- Skedels kan beskadig word.

Verdere behandeling

Bind kat- en ander roofdierskedels se onderkake stewig in posisie aan die skedel vas. Dit verhoed dat die klein voorste snytande uitval. Maak die sekdelbeentjies wat losgekom het, met lyn aan die skedels vas sodat dit nie verlore raak nie. Doop die skedels in 'n insekgif (sien behandeling van velle teen insekte) of bestrooi goed met gifpoeier.

Berging

Berg die horings en skedels altyd in so 'n posisie in 'n pakkamer dat die vog uit die horings kan dreineer, maar nie op die behandelde velle kan beland nie.

Die bewerking van pote

Pote wat nie ordentlik uitgeslag en met sorg behandel word nie, is nutteloos. Ontbinding tree maklik in, wat, afgesien van die reuk, meebring dat die kloutjies afval. Dit is belangrik dat die lengte van die poot volgens die keuse van die kliënt gesny word. Dit sal deur sy oogmerk daarmee bepaal word.

Olifant-, renoster- en seekoeipote

Hierdie pote kan uitgeslag word sonder om dit aan die agterkant oop te sny, maar om baie moeite te spaar, is dit raadsaam om dit tog agter tot op die voetsool oop te sny en dit dan uit te slag. Maak doodseker dat die pote tot by die laaste beentjie in die toon uitgeslag word. Alle vleis en vet moet tot op die voetsool verwyder word. Sout dit nou goed, vou dit toe en droog dit in die koelte. Laat dit eerder aan 'n taksidermis oor om die pote in 'n natuurlike vorm te droog as om self te probeer doen.

Bontkwagga-, buffel- en wildsbokpote

Sny die agterkant oop tot aan die basis van die hoewe waarna die bene met alle vleis en vet tot by die laaste beentjies in die hoewe verwyder word. Sout goed en droog in die koelte.

Katte en ander roofdiere

Omdat die pote van hierdie diere in alle gevalle deel uitmaak van die trofee of die kliënt dit net as 'n plat vel wil behou, as 'n matmontering wil laat bewerk, of ten volle wil laat monteer, moet die pote korrek afgeslaag en behandel word. Hierdie pote word nie van die vel losgesny nie, maar maak meestal deel daarvan uit.

Die snit is die verlenging van snitte B en C wat in hierdie stadium reg agter die poot die kussing in die helfte verdeel. Die snit hou aan die voorkant van die kussing onder in die holte tussen die voorkant van die kussing en die tone op. Slag die poot af deur die vel om te dop en elke toon versigtig uit te slag tot waar die laaste toonbeentjie aan die nael vasgeheg is. Sny die vel daar los en verwyder die oortollige vet, vernameelik die weefsel aan die binnekant van die kussing. Slag die vel om die naels goed los sodat die sout alle dele kan bereik, maar moenie die naels verwyder nie.

In hierdie omgedopte toestand moet die poot goed gesout word. Vryf die sout in alle dele in. Die poot kan so omgedop gedroog word, of dit kan teruggedop en vol sout gestop word. Dit neem gewoonlik langer om te droog as die res van die vel. Dit is raadsaam om 'n bietjie gras of strooi in die poot te druk sodat dit behoorlik lug kry en vinnig kan droog word.

Klein soogdiere

Hoewel daar by klein soogdiere verskeie slagmetodes aanbeveel word, gaan al die verskillende metodes nie hier bespreek word nie. Dit sal net verwarring veroorsaak en is nie vir die wildboer of safari-ondernemer van soveel belang nie.

Die mees algemene afslagmetode wat by klein soogdiere toegepas word, is dié soos vir volmonterings van katte en ander roofdiere beskryf is. Snitte word op dieselfde wyse gemaak, maar 'n kleiner mes met 'n skerp punt vergemaklik die afslagwerk by klein soogdiere. Daar moet egter baie meer sorg gedra word dat die vel nie stukkend gesny word nie omdat 'n mens hier baie fynier te werk moet gaan.

Slag die lyfvel af soos wat onder "Plat lyfvelle" vir die katsoorte beskryf is. Moenie die tone versnipper nie, maar maak die snit onder die voet net soos by roofdiere. Slag en bewerk die kop ook net soos by katte. Merk, sout, droog en berg die vel net soos by "Plat lyfvelle" beskryf is. Dit is uiters belangrik dat die skedel bewaar word. Baie taksidermiste benodig die skedel vir vol- of matmonterings. Versorg die skedel soos onder "Behandeling van skedels" beskryf is. Klein soogdiere kan natuurlik ook 'n redelik tydperk bevries word en in 'n bevriesde toestand aan die taksidermis gelewer word.

BEHANDELING VAN VELLE TEEN INSEKTE

Daar is vandag talle insekmiddels op die mark en nuwe produkte maak steeds hul verskyning. Dit word dus aanbeveel dat die naaste handelaar in hierdie produkte geskakel of besoek word ten einde 'n geskikte produk te bekom. Persoonlik word Karbapoeier van Effekto, wat uit 'n houër met 'n deksel soos 'n peperpot effektief toegedien kan word, verkies.

Die belangrikste punt wat hier in gedagte gehou moet word, is dat sommige vloeibare gifstowwe 'n nadelige uitwerking op die looi van 'n vel kan hê. Moet dus nie gifstof op 'n nat vel toedien nie. Moet ook nie velle in gifstof dompel voordat die nodige professionele kennis oor die gifstof sowel as die metodes wat gevolg moet word, bekom is nie. Moet nooit formalien op enige plek en in enige stadium vir produkpreserving gebruik nie. Die geringse mate van aanraking met formalien ruïneer 'n vel. Indien 'n mens verplig word om natriumfluorosilikaat te gebruik moet dit onder toesig, baie flo, en in 'n verhouding van 1:5000 (veeartsenykundige voorskrif) gebruik word. Onthou dat in alle gevalle waar 'n oplossing vir die dompeling van rou velle gemaak word, daar tien present sout gevoeg moet word by die volume water wat gebruik word (0,5 kg sout per liter water is veilig).

Voorskrifte en vereistes van owerheidsinsansies maak nooit hiervan melding nie, maar skryf slegs die verlangde chemikalieë voor. Indien velle langer as 'n uur in 'n soutlose oplossing gedoop word, kan bakterieë groei en die vel ruïneer. 'n Oplossing sonder sout laat velle swel, open dus die haarsakkies, versnel die groei van bakterieë en versnel die gevolglike haarverlies. Alle velle wat 'n tyd lank in 'n vloeistof gedoop was, moet weer oorgesout en gedroog word net soos by 'n pas afgeslagte vel, wanneer dit uit die oplossing kom. Die dompeling van rou velle is dus uiters riskant en dié metode van insek- of virusbestryding moet slegs toegepas word in gevalle waar dit vereis word. Elke keer dat 'n rou vel natgemaak word, vermeerder die moontlikheid van haarverlies.

Die veiligste metode van insekbestryding is om die pakkamer altyd skoon te hou, nooit stukkies rou vleis of vet te laat rondlê nie, en die vloer en rakke gereeld met Karbapoeier te bestrooi. Nadat dit droog is, en net voor dit finaal toegevoeg word, moet elke vel oral aan weerskante liggies met Karbapoeier te bestrooi. Nadat dit droog is, en net voor dit finaal toegevoeg word, moet elke vel oral aan weerskante liggies met Karbapoeier besprinkel word. Herhaal die proses maandeliks. Raak ontslae van oorbodige rou velle. Dit lok net insekte en vorm 'n skuilplek vir rotte. Die vernaamste insekte wat 'n gevaar vir jagtrofee inhou, is die gewone velkewers (*Dermestes* spp.) en motte waarvan die larwes in die hare van velle voorkom en dit beskadig. Hierdie soorte insekte is egter maklik om te bestry, soos hierbo beskryf.